

Kyrkoherde Erik Norrmans griftetal vid Ernst Hermelins
jordfästning i Björkviks gamla kyrka den 29:de juni 1955.

"Herre, jag tror, hjälp min otro!" Mark. 9:24.

Orden är ett tidstypiskt uttryck, vore man frestad att säga, om de inte vore så allmänmänskliga, så tidlösa och utmärkande för all personlig, levande tro. En tro, som man är i trygg besittning av, har inte mycket av liv i sig. Den personliga, egna tron har sitt pregnanta uttryck i det skenbart motsägelsefulla utropet jag citerat: "Herre, jag tror; hjälp min otro." När jag sökt efter ett ord, som kunde motsvara stundens krav, har jag stannat vid detta.

Mycket kunde sägas om baron Ernst Hermelin, om hans betydelse för kommunen, länet och dess ideella sammanslutningar, särskild hembygdsrörelse, hemslöjd och mycket annat. Men här vill jag försöka tala om människan Ernst Hermelin, sådan jag personligen lärt känna honom. Och särskilt vill jag beröra det innersta hos honom, hans personliga tro.

Även han kunde säga: "Jag tror". En mängd ting vittnar därom. När krafterna ännu räckte, var han en trogen gudstjänstbesökare och en tacksam åhörare. Under trettio-talet var det inte många söndagar hans plats i församlingskyrkan stod tom. Den egna kyrkan älskade han att besöka, och den egna församlingens präster ville han höra, om än förkunnelsen skedde i svaghet. Delvis var det förvisso traditionen, som drev honom, ty han hade en stark känsla för traditionens betydelse. Men det var även något annat och djupare däri.

Till nattvardsbordet kom han också, f.ö. ej så sällan. Och jag kommer alltid att minnas den öppna, frågande och forskande blick han fäste på officianten, när de heliga gåvorna räcktes honom med de heliga orden: "För dig utgiven, för dig utgjutet."

Om hans personliga tro vittnar även att han under den senaste tiden av sitt liv med tjocka streck strukit under och ramat in den psalm vi i dag börjat vår förrättning med. Han har även yttrat: "Denna psalm skall sjungas vid min begravning". - "Jag vet en port, som öppen står för mig, för mig, för mig, Står öppen ock för mig." I de innerliga orden i den

gamla sången från väckelsens tider har den manlige, ofta manhaftige Ernst Hermelin funnit ett uttryck för sin innersta längtan att tro och en tröst mot tvivel och anfäktelse.

Ty om vi menar, att hans tro var en lugn och stilla idyll, så tar vi ändå fel. "Hjälp min otro!" Den bönen till Herren måste han säkert ofta tillägga. Redan på ett tidigt stadium av vår bekantskap brukade han, när vi var ensamma, ställa frågor, oftast inledda med: "Hör du, min vän! Kan du förklara för mig?" Och så kom då frågorna. "Hur kan den väldige Guden bekymra sig om en liten varelse som jag är, såsom du påstod i en predikan en gång?. Under senare år återkom han ofta till frågan, om det gamla hedniska hammartecknet - Tors hammare - kunde vara identiskt med det kristna korsets tecken. Uppenbarligen var det en hjärteangelägenhet att där finna en syntes.

Ännu för några veckor sedan - vid hemkomsten efter det han följt sin kära maka till graven, frågade han mig - hur trött han än var efter ansträngningen att hålla sig uppe vid begravningen - så här: "Hur skall man förstå detta med evigheten? Bevare eder till evigt liv!, som ni präster säger vid nattvardsgången?" Det var gripande att lyssna till en sådan fråga, denna pinande fråga. Men att försöka en filosofisk eller teologisk utredning med honom, där han befann sig vid tillvarons yttersta gräns, var ej möjligt, utan det fick räcka med några personliga ord.

Det fanns förvisso en del kvar av skepticism. När han vände sig till sin Herre och Gud, skedde det med bävan över den egna otillräckligheten. "Jag tror; hjälp min otro!"

Och ändå vill jag inte sluta med detta, ty det vore ej överensstämmande med den verklighet, som Ernst Hermelins trosliv utgjorde. Jag vill påminna om några ting i trons tecken.

Det var för baron Hermelin en glädje att få ställa i ordning denna gamla helgedom i dess nuvarande skick. Och när han efter ytterligare några år blev i tillfälle att ordna med en klockstapel och en klocka, som skulle ringa helgsmål över bygden och ringa vid begravningar på denna gamla kyrkogård, så formulerade han klockans inskription så här:

"Jag ringer till vila, när veckan går ut.

Jag vittnar om liv, när vandringsen är slut".

Ett par situationer från senare år vill jag mana fram för vårt minne. Den ena känner jag endast genom hörsägen, men jag åter-

ger den likväl, ty den är så talande. Det var en gång under denna sista vinter, då han samtalade med en anförvant om evigheten och om livet där, samtalade allt under det att tårarna strömmade utför hans kinder. Där har vi den barnafrome Ernst Hermelin, som kanske var okänd för många av hans bekanta.

Den andra situationen upplevde jag för ett par år sedan, då jag på nyårsdagen besökte honom, medan han låg sjuk fastän ej så överhängande allvarligt. Efter en stunds samtal yttrade han: "Hör du, min vän! Nu skall du läsa ett Guds ord och hålla andakt med oss här på Marieberg, eftersom vi inte kunnat komma till kyrkan." Och under bibelläsningen och den improviserade nyårsbetraktelsen fäste han sin goda, varma blick på den talande, så att man förnam, hur orden gick från hjärta till hjärta.

Ernst Hermelin betonade gärna, att man måste vara fast rotad i moder jord för att kunna nå högt uppåt. Visst kände han sig hemma här i de timliga förhållandena och de jordiska tingen. Men på samma gång vissta han att lyfta blicken och tanken uppåt. Därför passar psalmens ord så väl in på honom: "Av framfarna släkten som sentida arv Jag mottog den mark, som jag plöjer. Här bröto de sten, och här går nu min harv I åkrarnas mylla sitt fredliga varv. Dock högre min tanke sig höjer. Ty allt är ett lån Därovan ifrån, Din kärlek i allting sig röjer."

Han lyfte sin tanke uppåt, ofta trosvisst och förhoppningsfullt, men understundom frågande inför de stora gåtorna. I evigheten blir allting förklarat.

"Tänk när en gång vart varför blir besvarat, Var gåta löst, som här jag grubblat på, När allting blir av Herren själv förklarat, Tänk när en gång jag Herrens väg skall fullt förstå!

Tänk när en gång med obeslöjat öga Jag honom ser, som här jag trodde på! Tänk när jag träder i hans boning höga Och får med lov inför hans anlet stå!"

Min Svast Hermelinus dotterdotter
Birgitta Modigh.

ERNST HERMELIN

13 APRIL 1865 - 23 JUNI 1955

Minnen berättade av
Birgitta Bråkenhielm
maj 1977

Förord

Min broder Sven antydde en gång, att det ej borde vara svårt att skriva om sina föräldrar, som man känt så väl. Jag måste opponera mig - det är svårt. Det finns för mycket, och var och en av oss fem syskon har sin egen högst subjektiva uppfattning och sin syn på vad som är väsentligt.

Min innerliga önskan är dock, att de minnesbilder jag velat ge av Thyra och Ernst Hermelin skall förmedla något av deras helhjärtade, rika liv till kommande släkten.

Wallby, Skirö, i maj 1977
Birgitta Bråkenhielm

Min Far

Det är våren 1865. Elise Hermelin på Thorsvi går i väntans dagar. Det är nu åtta år sedan den 29-åriga löjtnanten, godsägaren Carl Maximilian Hermelin på Traneryd i Småland hämtade sin unga brud, den 21-åriga Carolina Christina Elisabeth Mörner från Wallsnäs i Östergötland, dotter till Knut och Ulla Mörner, född Montgomery. Flickan, Elise kallad, är glad, god och älskad, ej minst av fader Knut som dyrkade sin "petite".

Under de åtta år som gått har Carl och Elise redan fått sitt tredje hem och fem barn. De båda äldsta, Anna och Knut, är födda på Traneryd 1858 respektive 1860. Det året sålde Carl Traneryd till sin jordhungrige storebror Axel på Gripenberg och familjen flyttade till Asby i Södermanland, som ägdes av Carls bror David. Där såg Adolf dagens ljus 1861 och Yngve 1862. Från Asby sökte Carl en lämplig gård och den fann han i Thorsvi, som köptes 1863. Lille Torsten som föddes på Thorsvi 1864 i februari kan knappt gå än och så den 13 april anländer Ernst. Det är han som skall bli huvudpersonen i denna minnesskrift.

Ernst blev ej länge yngst i barnaskaran. Ingrid föddes 1869, Eva 1871, Olof 1872 (dog i spädd ålder), Robert 1875 och Brita 1877. Under 20 års tid har då Elise satt barn till världen - fyra döttrar och sex söner, som uppnått vuxen ålder. För att orka barnafödandet och väl medveten om bröstmjölkens välsignelse anställde Elise om möjligt en amma - Ernst hade en.

Hur är då den miljö Ernst och hans syskon växer upp och lever i?

Thorsvi gård ligger i socknen med samma namn i Trögds härad, Uppland. Intill park och trädgård ligger den lilla gråstenskyrkan. Fader Carl var yngste sonen till August Söderling Hermelin på Gripenberg och hans maka, den kraftfulla, viljestarka Ebba Ribbing. När Pappa Ernst talade om

Arbetet från fäderna, gick hans tankar i särskild beundran till Farmor Ebba. Om sin far skrev Ernst bl.a.: "Fars känsliga sinne för ordning, för allvar i arbetet, för regelbundenhet i vanor, för punktlighet och tillvaratagande av tiden, för ärlighet och rätta i alla livets skiften gjorde att han kände sig illa berörd och reagerade om det brast något på det området. Minnet av Far är så intimt förenat med det av Mor. Föräldrarnas äktenskap var ju så sällsynt harmoniskt." Knut skriver: "Kraft och energi i arbetet och levande intresse för de förströelser och stärkande av kropp och sinne som låg i utövandet av jakt, segling och ridsporten, höll honom in i sena ålderdomen i god vigör. På sin älskade gård Thorsvi, där han och vår kära Mor bildade det hem som för oss syskon står som idealet av ett hem --- och där gästfrihet och öppen, vinnande älskvärdhet mötte varje besökande, fick han sluta sitt långa verksamma liv. Han var en sann ädling och en Guds man."

Den Carl satte högst av alla människor var maken Elise, den goda, den glada, den förnöjsamma. Hon var kärnan i hemmet, den som lättade upp stämningen för make, barn och utomstående. Carl var till sin natur ordknapp och sluten. Att Elise älskade sin Carl och snabbt lärde sig behärska ett stort lantushålls målor, utövade under ofta knappa ekonomiska tillgångar, bevisar dessa rader: "Carl är god som guld. --- Det är konstigt, sådant om östar, skinkor och brukor m.m., sådant intresserade mig ej förr, nu är det mitt liv."

Sann gudsförtröstan präglade makarnas gemensamma liv. Kärnan till föräldrar, hem och syskon var starkt utvecklad hos Thorsvisyskonen.

Detaljskildringar från Ernsts barndomsår har jag tyvärr ej. Givet är att syskonen hade roligt tillsammans - arbete, badning, segling och skridskoåkning hade de rika tillfällen till.

Efter några års läsning hemma för informator och guvernant sattes Knut, Yngve, Torsten och Ernst i Uppsala högre allmänna läroverk för gossar. (Adolf var elev på Sjökrigsskolan.) De bodde i en röd träbyggnad i hörnet av Kyrkogårdsgatan och Åsgränd, där de hade eget hushåll, och kandidaten Sjöström var

anställd att övervaka deras studier. Kusinerna Carl och Robert Mörner från Marieberg började i läroverket 1877, även de i skolhushåll med sin kandidat, Axel Haggglund. Påsken 1879 lätse Ernst att han var sjuk och ej kunde fara hem till Thorsvi. De fyra flickkusinerna från Marieberg med moster Sally kom till Uppsala och han ville så gärna träffa dem. Thyra var då nio år! Carl Mörner och Ernst hade gemensamma naturvetenskapliga intressen. De botaniserade såväl i Botaniska trädgården som ute i naturen. En inspirationskälla för Carl torde ha varit hans morfar, Elias Fries, botanisten, som på sin ålders höst låg till sängs omgiven av herbarier och växtskåpningar, som han examinerade. Elias Fries avled 1878. - Ibland tog Ernst väl lätt på insamlandet av stipulerade antalet växter till sitt herbarium. Han fick då låna av Carls, på vilka han blott bytte ut etiketten. Mindre lyckat var det när läraren frågade: "Var har Hermelin tagit den här?" - "På källarkullen på Thorsvi", blev svaret. Läraren: "Finnes endast på Dovre fjäll i Norge!" Med viss samvetsförebräelse talade Pappa om hur han och Carl avsmakat barken på kanelbusken i Botaniska trädgården.

Ett brev från 15-årige Ernst, skrivet till hans gudmor Henriette Gyllencreutz från Nykil, återges här in extenso: "Thorsvi d. 22-8-80.

Goda Tante! Ödmjukeligen får jag tacka min snälla Gudmor för den vackra gåfvan, hvilken jag hoppas städse skall påminna mig om den högtid till minne af hvilken Tante gifvit mig den, likasom den äfven alltid blir ett kärt minne af mina goda Tante. I lördags confererades vi af vår utmärkte lärare, kyrkoherde Wester, och i dag hafva vi för första gången begått Herrans heliga Nattvard.

Om tisdag fara vi till Upsala och då skall jag pröfva opp i nedre sjette klassen. Och får jag slutligen framföra brödernas ödmjuka helsningar, bedjande att städse få vara inneslutna i min goda Tantes hågkomst.

Tantes i ödmjukhet tacksamme gudson, Ernst."

Elise bifogade ett brev, varav framgår att Ernst fick

en ring och skriver bl.a.: "Ernst har skrivit ett brev till Dig, barnsligt (!), som han sjelf."

Hur länge gick Ernst i läroverket? Då Yngve Hermelin och Carl Mörner tog studenten 1882 torde Ernst redan ha slutat skolan. Den verkliga anledningen känner jag ej till, men jag har fått höra två versioner. Båda har samband med en kyrkogård i Uppsala. Enligt den ena ramlade vid tafattlek till Ernsts förskräckelse och förtvivlan en gravsten omkull. Enligt den andra hade Ernst skjutit kramsfågel med slangbåge på kyrkogården. En hård och i Ernsts tycke oförläpigt straffpredikan av rektor följde. Hur som helst, Ernst gick hem till Thorsvi och slutade läroverket för gott.

En första jordbrukspraktik fick Ernst på Svarthäll i närheten av Köping hos en brukspatron Norlin. Med beundran talade Ernst om den smed från Eskilstuna som på Svarthäll med stor yrkesskicklighet "satte fräs i fyren och slängar i smedjan".

Redan 1883 finner vi Ernst som förvaltare på Ramnåsa i Dädesjö socken, Småland. Ernsts sväger Adolf Rappe på närbelägna Drettinge hade det året köpt Ramnåsa.

Hur är då den unge förvaltaren? Ett uttalande av hans moster Sally Mörner på Marielberg är, vad det yttre beträffar, föga smickande: "Ernst Hermelin var här i måndags, han var sig lik, ful och tölpig, men är visst en duktig pojke. Knut är ful, men ej tölpig." Tölpigheten övervanns snabbt och fulheten, ja, det är väl en fråga om tycke och smak! Jordbruket hade Ernst "i blodet" och han var dessutom frisk och stark, arbetsglad och med det känsligt vakna sinnet för allt levande blev han med tiden en Moder jords gode, kunnige brukare. Tidigt visade Ernst utpräglad intresse och anlag för de områden förutom jordbruket som han omhuldade och utvecklade under hela sitt liv: fornforskning och hembygdsvård, zoologi, botanik och etnologi. Fader Carl på Thorsvi var kunnig jägare och djurvård och det intresset delade sönerna med honom. Inom familjekretsens tycks Ernst ensam ha odlat och förkovrat sig i övriga områden. Som redan nämnts förenades Carl Mörner och Ernst i botaniska studier, där Carl var den givande.

På granngården Grönsö bodde den otroligt mångsysslande universitetskanslern, statsrådet m.m. Per Jakob von Ehrenheim (1823-

1918). Uppmuntrade han den unge Ernst, när det gällde forn-kunskap, märkte han gryende anlag? I ett brev till Ernst, skrivet av Per Jakobs son Erik (1854-1930), elva år äldre än Ernst, kan man utläsa följande: "Tack för goda jagter, tack för glada middagar, tack för trefliga pipstunder vid brasan. Tack för alla gemensamma intressen i fornminnen, fornfynd, fornvård m.m. Tack för Din rara sällsynta tallrik. Nordiska Museets styresman G.H. (Gunnar Hazelius?) fick se den på min vägg och fann den så unik. Den återfinnes under hans vård på Nordiska Museet."

Uteslutet är ej heller att farbrodern godsägaren, konstnären Olof Hermelin kan ha utgjort en inspirationskälla. Han bodde på Österby i Råby socken, Södermanland. På uppdrag av Kungl. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien vandrade han under 1860-70-talet genom sörmlandssocknarna, undersökte, beskrev och ritade av allt fornt - i naturen, kyrkor och allmogehem.

Helt apropos kan det dyka upp bekräftelse på Ernsts sinne för antikviteter. På Bukowskis såldes för några år sedan en keramikskål med drottning Kristinas vapen. En lapp under meddelade att friherre E. Hermelin förvärvat den i Dädesjö fattigstuga och den 12/4 1883 skänkt den till sin släkting Christina Charlotta af Petersens, f. Pibbing, Säv-sjöström. Utrop 3.000 kronor.

I en första anteckning angående fornfynd meddelar Ernst 1881 (16 år gammal), att han företagit en utgrävning av "en låg hög, öster om smedjan på Thorsvi, fann där en parerstång till svärd, klumpig och rostig".

På Ramnåsa stannade Ernst i åtta år (1883-91). Han bodde i huvudbyggningen, hade eget hushåll, som sköttes av Mia.

Till sin fästmo Thyra skriver Ernst 1891: "då jag var på Ramnåsa och det inte var jakttid, höll jag mig troget till mitt arbete hela veckan, men då lördagen kom var det slut med besinningen. Ofta stoppade jag då på mig något åt-bart, tog min pipa och tobak, en hund samt flora, fauna och gevär och så bar det av till skogs. Sträckte då ut långa

vägar och nattade över i en skogskoja. Där hade jag brasan tänd och låg och funderade och lyssnade till nattens ljud, sög på min pipa och njöt naturliv. Var det då stjärnklart och vackert, kunde jag bli helt vekt stämd, sådana stunder är bland de käras- te minnena från mitt fria skogs- och smålandsliv. Hvar vi än komma att hamna, Du och jag, såsom man och hustru, så skola vi söka bibehålla vår ungdoms friskhet och om möjligt ut och ströfva någon gång - eller hur?!"

Pappa berättade gärna och ofta om ramnåsatiden och jakter där. Gösta Rappé på Mörkaskog, minnesgod, intresserad åhörare, har återgett en del i en landupptagning. När kusinen Carl Mörner kom på besök jagades det och till Carl avgick rapporter kring jakten. "För några timmar sedan sköt jag min första råbock. Du må tro det var några fröjdefulla ögonblick. Rappé och Flinta dravo honom i 3/4 timme. Han hade tre spetsar på vardera hornet. För övrigt har jag mest idkat harjakt - 22 harar har jag nu skjutit, några orrar, en grann tjädertupp och en unghöna. Rappé-ns visste jag inte att det fanns här, förrän jag en dag fick syn på en kull på 16 st." (21 oktober 1887.)

På nyåret 1891 tog Ernst farväl av Ramnåsa. Thyra gästade då farbror Carl och faster Elise på Thorsvi och hade glada dagar tillsammans med kusinerna. Thyra fortsatte "det glada livet" i Stockholm. Bodde hos aktuarie K.L.G. von Platen och hans döttrar Ellen och Clara på Sturegatan 32. Ernst kom ifrån Thorsvi och deltog bl.a. i Arendska stenografförbundets (där Robert Mörner var ordförande) årsmöte med efterföljande supé med dans. Thyra lockade mer än stenografien! En parentes: till årsmötet skjut- sades Thyra och flickorna von Platen i släde, förspänd med baron von Platens vita ridhästar!

När Thyra återvänt till Marieberg, utspann sig en livlig korrespondens mellan kusin Eva och Thyra. Thyra skriver om sin oro, längtan, kärlek, hopp och trängtan i allmänna ordalag och skriver även en liten "hjärtesaga". Så den 10 juni 1891 till Eva: "Jag älskar Ernst högre än allt annat i världen och jag är så lycklig, så lycklig, då jag nu vet att han älskar mig till- baka. Då Ernst kom hit i lördags och då vi gingo ut tillsammans

en stund före frukosten, var första gången Ernst talat något till mig om vår kärlek. Under våren ha Mamma och han brev-växlat med hvarandra därom. Det som jag dock icke nog kan förundra mig öfver är att han kunde fästa sig vid mig, han som är den bästa och ädlaste av alla män. Mamma lofvade mig att få skriva ett brev till Ernst, det var så roligt, men så svårt, aldrig tycker jag mig ha skrivit ett dummare brev. Vi skall annars icke få brevväxla med varandra." - Till glädje för oss alla gav dock det ena brevet det andra, och när Thyra på hösten 1891 for till Härstorps hushållsskola (vid Motala), blev det fritt fram, dels för brevskrifning, dels för ett och annat kärt sammanträffande, bl.a. på Ulfåsa hos Joseph Hermelin, då änklings, och hans syster Karin.

År 1891 finner vi Ernst på Svensksund på Vikbolandet hos kammarherre Sixten Flach. Gården hade en förnämlig besättning på cirka 120 kor av holländsk korthornsras och fina saltsjöbeten gav god och fet mjölk. Mejerihanteringen stod högt och Ernst, som saknade den utbildningen, vill förkovra sig däri. Han var inackorderad i familjen - erlade 2 kronor per dag - och hjälpte till med bokföring och tillsyn av mejeriet. Tre söner Flach, Sixten, Erik och Vilhelm och dottern Jana fanns tidtals i hemmet. Umgänget med granngårdarna var livligt: Taubes på Broxvik, Mörners på Qvarsebo, von Kochs på Leonardsberg m.fl. En dag kom Mörners över från Qvarsebo och med dem "min egen rare farbroder Olof, som vistats där några dagar för att måla". Rudolf Abelin hade trädgårdsskola på Björnsnäs. Där fanns även en hushållsskola (driven av Kerstin Hermelins farmor). Han ville att Ernst skulle komma dit, men Ernst var ej intresserad. Höstjakterna på Svensksund var berömda, änder, beckasiner, sothöns, rapphöns fanns god tillgång på. Bland prominenta jaktgäster märktes prins Carl, ryttmästare Nyblaeus, baron Fleming på Hofsta m.fl. Baron Fleming hade talat med Ernst om hans kusiner på Marieberg och den av flickorna han tyckte bäst om var Thyra.

Ernst försäkrar Thyra om att nu har han helt övergett

tanken på att bli storviltjägare i Afrika, nu skall han stanna inom Sveriges gränser och "först älska Gud, så Dig och sedan blommor, natur och allt skönt som är skapat". Från Svensksund söker Ernst lämplig plats som förvaltare. Mamma Elise skriver i september 1891 till sin son: "Mätte Du få en bra plats i höst, så att Din förmåga må prövas och Din lilla Thyra se vad Du duger till." Från Hugo Tamm på Fånö kommer ett erbjudande till Ernst om han är ledig att komma dit i slutet av september och i oktober jaga fågel och räv och sedan, när Tamm själv kan vara med, ägna tiden åt harjakt. Två kronor per dag och allting fritt. Förslag på platser finns hos Mannerstråle på Stageborg, Cederskiöld på Löfsta i Uppland, Taubes på Broxvik och hos kusin August Rappe på Jäthsberg. När Ernst känner sig missmodig erinrar han sig Pappa Carls ord till sina söner: "En ung man, som är frisk och arbetsfö, är ej fattig. Han äger ett kapital, som han med god vilja kan göra räntebärande." Systern Anna Rappe på Drettinge, som var på sommarnöje på Ramnåsa, skriver i juli 1891 till Thyra med anledning av den hemliga förlovningen: "Jag känner kanske Ernst bäst av mina bröder. Jag vet att han har ett öppet redbart och trofast sinne och hjärta, som vill det rätta. Han är ej rädd för arbete och har stor förmåga i det fallet. --- Du kan ej tro hur hemkär han är. Här på det gamla Ramnåsa, där han fått bo så ensam, var det ändå hemmet och hit längtade han efter endast några dagar bortavaro. Min käre, käre bröder, mätte han snart få ett passande arbete, han plågas så av ovissheten, dock har hans brev en annan klang nu, sedan han vet att en viss liten tös tänker på honom, och jag hoppas även beder för honom. Här på Ramnåsa, vet Du, har Ernst samlat en del gamla saker, som han putsat upp och som nog, fastän enkla, kunna bliva till nytta i Edert lilla bo. Jag sitter just nu vid en gammal chiffonier, som är hans."

Ernst analyserar sitt psyke: "Jag har alltid trott mig ha ett briljant lynne, men här på Svensksund har jag saknat mitt genomglada humör. Här märker jag dock att jag är övervägande allvarligt lagd. Då jag råkar Dig, känner jag mig

alltid lycklig. Vid 26 år har man rättighet vara stadgad, men en trumpen gubbe, skall Du ej behöva få!"

22 september 1891: "Flicka!!! Hurra! Ett extra bref afgår härmed till min bättre hälft med underrättelse om att EMH nu har fått sig en riktigt trefflig plats till hösten och att han därför nu känner sig så värreglad och munter. Ja, Du, i jul skola vi nu eklatera och råkas med fröjd och gamman! Aug. Rappe, som förut erbjudit mig Jäthsberg, så som reträtt, om ej bättre erbjudit sig, skrifver nu, att hans förra hjälpreda lemnar nu i höst och han ännu ej antagit någon annan. Erbjuder mig platsen med 600 kronor i lön och allt fritt."

Någon månad senare efter ett besök på Jäthsberg: "När det kan bli Bröllop av står än i vida fältet. På Jäthsberg går det väl knappast för sig att bo gift. En flygel finns visserligen, men med två rum. Jäthsberg är ett präktigt ställe, ligger vid sjön Åsnen i Kronobergs län, 2 1/2 mil från Wexiö. --- En värdefull gård. 150 kor, ungnöt och dragare i förhållande derefter. Aug. Rappe, kusin, som Du väl vet, är en gammaldags odalman, ungkarl, godhertad, men med mycken barsk och skroflig yta. Är oaktat sitt vresiga och rytande sätt ibland, dock mycket omtyckt af sitt folk."

Den 17 oktober tar Ernst farväl av Svensksund, gästar på färden till Jäthsberg kusinen Gustaf Hermelin och hans fru Ingeborg på Göberg, beser Traneryd, som härjats av en cyklon, och besöker även Gripenberg.

Den 20 oktober vid ankomsten till Jäthsberg: "Jag njuter, flicka, av att befinna mig i en trakt efter mitt sinne. Hur annorlunda denna sköna skogsbygd jämförd med Östgötaslätten; och så min präktige husbonde, sin karla-karl är han, fri från humbug och fraser. --- Barn, barn, Du kära lilla vän, hvad jag tänker på Dig under mitt arbete om dagarne." - "Nu första tiden får jag mycket att göra - i morgon bittida skall jag opp redan kl. 4 för profmjölkningen, hvilken jag nu en tid framåt sjelf vill öfvervaka. - Lilla Fästet! Brasan flamlar så treffligt i min stora öppna spis, och jag har redan

varit i rörelse ett par timmar, fast klockan är 1/2 6 f.m. --- Jag har målat tänkespråk på spisens fris, synligt från min säng står: "Stig arla opp och mana Dina drängar" - på den andra sidan: "Dygder och laster de dödliges söner blandade i bröstet bära, och ingen finns så felfri att ej brist han har. Ingen så usel att till intet han duger." Sådana där språk göra bestämt nytta. --- Väggarna i mitt rum har jag prytt med fotografier, tjuvstjertar, bogträn, bössor, knifvar m.m. August tittar på mina arrangemang och vill att jag skall dekorera hans rum med."

Ernst säger sig trivas gott med sitt arbete. Han klagat dock öfver att hans mage krånglar. Dieten på Jäthsberg är mycket kraftig - palibröd och fläsk, kroppkakor o.d. På Svensksund var den lätt och knapp.

På söndagarna har Aug. Rappe i regel middagsgäster, det är herrar, som enligt Ernst anser att mat och dryck är det väsentliga. Ernst reagerar mot övermått av starka drycker. Han har tankar på att bilda en nykterhetsförening. "Jag har börjat med mig sjelf och tänker ej vidare smaka starka drycker. Det skall jag hålla på med en tid innan jag tager ytterligare mått och steg för den goda saken." --- "Några njutningsfulla jägtdagar består ej. Jag tycker jag blifvit manligare nu, sedan jag frigjort mig från den passionen, eller rättare ej längre är slaf under den."

"Satt uppe länge i går kväll och granskade illustrationerna i Leithiofs saga och läste en bit allt här och där. Så målade jag en stor blombukett på min spis och den blef riktigt bra, ser jag idag vid dagsljus." Ernst tycker att det kostar på ibland att vara tjänare och ej själv bestämma öfver sin tid. På Ramnåsa kände han sig aldrig som underordnad, men han inser att det är nyttigt pröva på olika . . .llningar här i livet.

Den 3 december: "I söndags var jag ensam hemma, då målade jag på min kakelugn en runsten med en gubbe, som vilar sig. På stenen står med runor: "Ernst riste sten åt sin flicka Thyra. Gud gifve oss ett lyckligt lif. Jäthsb. 1/12-91." Det skall bli riktigt roligt att, då vi få vårt eget hem, dekorera, ordna

och måla på väggar och tak med gammaldags ordspråk och litet trefliga saker, sådant är jag mycket road af."

Ernst gläder sig åt eklateringen. Den skall bli den 20 december och då kommer föräldrarna och många av syskonen från Thorsvi till Marieberg.

Ur brev till Thyra: "Ohj, hvad det skall bli roligt slå sig lös från alla bekymmer och omsorger och riktigt njuta och roa sig med Dig och alla syskonen. Vi skall vara ute med en dag är och så inne framför brasan då det blir qväll." Längre fram i brevet drömmen om en söndag i det egna hemmet (om två år!): "Vi ha ätit frukost kl. 9 (i hvardagslag kl. 8), vi ha ej varit i kyrkan utan sitta tillsammans i en soffa och småknottra, läsa sedan predikan då tjenarne äro inne med (det tycker jag är en god sed och vacker). Se'n taga vi på oss och gå ut och gå arm i arm (utan att behöfva se oss om helt oöfliga om någon bekikar oss). Göra kanske en titt in till kreaturen och språka ett ord med kogubben. Och så komma vi lagom hem tills frun bör styra en smula till middagen. Tre rätter till middagen förstås. Helst bör det vara vildt, som jag dragit till huset, och efterrätten är något härstorpianskt, läckert alltså. Jag är egentligen en filfraser, liksom broder Knut. Efter middagen sitta vi och språka vid kaffekoppen och jag röker min cigarr i godan ro. Så kommer brasan och då ligga vi framför den och njuta af ett stilla dolce far niente. Nej, nu börjar det bli riktigt lättje-lif utaf. Vi skola dock tänka att hela veckan ha' vi knogat, så att vi sätta värde på att få vara i ro på söndagen. Kunna vi se'n läsa ett godt ord och söka följa de goda föreskrifterna, så bör vi haft nytta af vår dag likafullt."

Åter till tankarna kring förlovningen: "Hvad det skall kännas lustigt gå med ring på fingret och veta till att det är sinnebild af Din trohet och kärlek till mig. Ja, kära min flicka, när månne jag få gifva Dig den nästa? Gud gifve det ej dröjer för länge. En hustru som man håller af och ett, om än litet, dock eget hem hägrar allt rätt vackert och så slippa vi att skiljas strax vi råkas igen."

Julen skall Ernst tillbringa på Jäthsberg, men då Aug. Rappe ett par dagar före jul blir förkyld, bestämmer han sig för att ej fara till sin mor på Strömserum som han tänkt. Då får Ernst fara till Drettinge till syster Anna och sväger Adolf. "Skall i tankarna ta' en ringdans med Dig kring julgran. Hemma dansa vi alle samman, Pappa och Mamma med kring gran och gnola litet smått "Nu är det jul igen" etc."

Från Drettinge skriver Ernst ett juldagsbrev (1891) till Thyra: "Ja, Du Thyra, en sådan julafton som Du genom Ditt bref, Ditt porträtt och Dina präktiga presenter beredde mig har jag förut ej haft. --- Thyra Du! det porträttet tycker jag om - bättre kan Du aldrig få. O! hvad Du är rar, litet svärmisk ser Du ut, jag vill kyssa Dig, så fort jag ser på det. Tack, min älskade vän därför och så ramen, Dina flitiga, händiga fingrars verk."

Efter eklateringen och en vecka på Marieberg är Ernst åter i sitt arbete och lever på ljusa minnen. "Att samla en och annan lek för vårt bo är hvad jag sträfvat efter. Du skulle se hvilket färdigt skrin jag har här nu. Det har varit inne hos en snickarna i Wexiö för att rustas. Gammal ek med svarta och hvita inläggningar och förtenta beslag och står på en bastant fot. (Nu på Marieberg. Var silverskrin på föräldrarnas tid.) En hand av järn, som står ut från en träbit, förmodligen gjord till klädhängare, har jag köpt som ett kuriosum. --- När jag lagt mig kan jag ej få något bättre och kärare studium än Dina bref. Bibeln tar jag då också till och skall se hvad Waldemar Rudin gif oss till lufs på resan genom lifvet. --- Min husbonde är nu rest att sköta sitt riksdagsmannauppslag. Nu gäller det för mig att med lugn och omtanke sköta min tjenst. Jag är besluten att låta alla mina egna intressen och nöjen få stå tillbaka och helt och hållet arbeta med det som är mig uppdraget."

Ernst disponerar en flygel på två rum och beklagar att han ej har sina möbler från Ramnåsa på Jäthsberg. Då skulle det bli en riktig "fornsal". Han beskriver ett vitmålat skåp och gör en skiss av det (skåpet finns här på Wallby). Ett ekskåp med dörrar, lådor och hyllor daterat 1780, ett litet bord med

fällskiva och svarvade fötter (även det på Wallby) och en vitmålad lång soffa nämnes även.

I februari 1892: "Jag har alltid ansett för ett villkor för att rätt kunna sköta ett uppdrag eller befattning, att känna både hvad som skall göras och hvilka medel man har der-till. Ett stycke medel är folket, som skall hjälpa mig nå målet, jag vill derföre lära känna dem och sätta mig in i deras förhållanden." Ernst berättar att han under dagen besökt flera hem. Intrycken var ej fullt så goda som han önskat, en del missljud skar i hans öron. På Ramnåsa hade han funnit besöken i stugorna på godset riktigt uppbyggligt. "Att studera folket är jag mycket road af och alltid lär man sig något!"

Ernst skrev ibland uppsatser i dels Jägarförbundets tidskrift, dels "Landtmannen", vars redaktör var Vilhelm Flach. Till sin förvåning fann han att Kronobergs läns Hushållnings-sällskap i sin årsskrift (1891) hade tagit in en uppsats han skrivit för "Landtmannen" om "Landtmannens förhållande till den omgifvande fogelverlden". I ett söndagsbrev berättar Ernst att han håller på att skriva "en tjäderhistoria" till Jägarförbundets tidskrift och att han målat på sin kakelugn och även varit hos en snickare och bett honom reparera några gamla pjäser, ett litet väggskåp av ek (hos Even och Kerstin i Grisslehamn) och en "klaff", även den av ek. Thyra å sin sida meddelar att hon har många tackbrev att skriva, "minst 100 st.", med anledning av förlovningen. Ernst skriver att hans valspråk i arbetet är "Bed och arbeta", de orden gav ärkebiskopen skolgossarna i ett förmaningstal. När han sitter med sin pipa vid brasan läser han Mosskulturföreningens Tidskrift, Kommunkalender för landet - han skall debutera som kommunalstämmeordförande, August är ordinarie, - och Darwinismen. Han skriver om kommande lyckliga dagar och fastslår att förutsättningarna är: "En innerlig fast kärlek och sympati oss emellan, så arbete och verksamhet och först och sist Guds fruktan. Sen må det möta motgångar och svårigheter. Han hjälper oss nog som sänder oss dessa."

Den 6 februari 1892: "Min faster Helfrid på Strömserum,

Papparnas Moder, har gått hädan och stor sorg råder bland dem." Thyra skall gästa Thorsvi och Ernst gläder sig å föräldrarnas och Evas vägnar: "Der är ett hem med de enklaste vanor, som jag ännu råkat på. Så der kan man se att rikedom och öfverflöd ej äro nödvändiga för ett lyckligt och trefligt hem." - "Idag har Din fästman varit stygg och argsint, men mot qvällen är han åter spak och ångrar alla hårda ord. Ser Du, vissa dagar har jag mani på att låta all ondska som samlat sig under en tid bryta ut. Jag har gått och sett något slarf eller lättja hos någon, men har ej varit vid humör att tillrättavisa det, utan lagt det på hög tills vidare. Så kommer en 14 dagar efteråt humöret i misstämning och då får en och annan umgälla gamla synder. Men i morgon äro vi nog lika goda vänner igen." - "Thyra, förtag Dig inte med alla bestyr. Frisk luft - och lägg ej bort Din poetiska sida! Den får ej fara sin kos med kåldolmar och köttbullar!"

Ernst har varit i Växjö på "Landtmannaföreningens" sammanträde. Vid efterföljande middag konstaterar han att den ten de unga herrarna anslår ärrå och skär i öronen. Naturen och oförfälskade naturmänniskor i arbetareskepnad har mycket mer att ge och lära. Med tanke på vår och bosättning har Ernst låtit göra 100 st. fågelholkar av urholkade ruttna granar av olika dimensioner. En kväll när Ernst träffade nattvakten, Petter Olsson, lyckönskade han "Baron" till förlovningen. Som pojke hade han plockat smultren åt greve Hampus Mörner på Benesta. - "För första gången i mitt 27-åriga lif har jag idag slagit eld med stål och flinta och "bokfnosk" till tändämne. Det gick ypperligt!" - "Idag har jag fått en hel del bastanta ekramar för de planscher, ljustryck, av Bruno Liljefors' oljefärgstavor, som jag fått af svåger Adolf. De hoppas jag komma att en gång sitta på väggen, i vår matsal, kanske."

Den 13 april, 27-årsdagen, fick Ernst "en stilla njutningsstund" med brev och kära presenter från sin Thyra. Broder Adolf var på besök och August hade prytt med grönt kring tallriken. Det bjöds på födelsedagstårta, vin m.m.

Ingen må tro att det endast var Ernst som drömde om det blivande hemmet. Thyra å sin sida vävde och sydde - det blev

handdukar (80 alnar), kuddar, gröna gardiner med munkabälte på till matsalen. Till Thorsvi medförde hon 18 st. Örngott att sy på. Ernst tycker inte att hon skall brodera och sy på många spetsar - "det ser fint ut när de äro nymanglade, men sedan märker man det ej".

"Thyra, vänner min, Dina bref äro för mig såsom ett härligt majregn för en törstande jord!!" Ernst berättar att kråkor och kajor i tusental gjort stor skada på de 60 tunnland mossjord som är besädda med havre. Man sådde på mossarna då de var tjälade. Han har måst hålla en karl med bössa, som gått vakt och dessutom satt ut trampsaxar. Han gläds över att Thyra är kvar på Thorsvi (27/4) och att hon tillsammans med Eva gör sköna promenader. Han erinrar sig bersån till vänster om vägen ner till stora eken i trädgården. Där brukade han och Torsten gömma sig "som skrämde kråkungar", när guvernanten Hermin skriade värre eller bröderna ropade på dem. Det var lika ruskigt, vare sig det gällde att gå upp och läsa eller gå och bada. Ernst har svårt att fördraga kusken - han har "kattnatur", opålitlig och falsk, och Ernst kan ej språka förtroligt med honom. Av de övriga bortåt 100 st., som är i arbete, har han inte sådant obehag - får de en tillnättavisning är de lika goda vänner igen, Ernst är ej långsint.

"Nu stundar vår och vårstämning, blommor, foglalåt och känslor af njutning, kärlek och tacksamhet mot Föroynen, som inrättat allt så skönt och vist, och lycklig den människa som fått gåfvan att kunna njuta och kunna känna sig dragen till Skaparen af det hela."

En dag kom det ett rart främmande till Jäthsberg: tre stycken storkar. Ernst tror nu på sägnen om storken och barnen - så snart storkarna anlant fick två hustrur på gården tvillingar!

I sina brev är Ernst ärlig och rättfram, söker aldrig göra sig bättre än han är. Han har bl.a. pryglat en torpare som ljugit och stulit, och Thyra förebrår honom detta. Han erkänner att det ej var rätt gjort av honom, han vill ej söka försvara sitt handlingssätt. Det goda har breven med sig, att Thyra lär känna honom sådan han är och ej får högre tankar om

hon om än han är värd.

Thyra och Ernst skall snart få råkas. Thyra kommer till Drettinge till pingsten. Det är modernt med blus och kjol och Thyra skriver om att hon låtit sy sig blusar - det gläder Ernst. "Blusar! praktiska dräkt, som låter Din präktiga byst framträda i den i mitt tycke bästa formen, osnörd och opressad, svalt och luftigt, med ett ord, jag tycker om när tösen är klädd i blus."

Från Finland har Ernst fått ett exemplar av "Nya Pressen", där en uppsats av Ernst i "kråkfrågan" (-plågan) varit införd och där redaktören säger sig vilja visa hur en svensk fackman ser saken.

Ernst har samlat in 15 grässorter, skall examinera dem och lära sig de latinska namnen.

Äter plågas han, och naturligtvis även Thyra, inför den ovissa framtiden. Ny förvaltarplats? Arrende? "Ingen skugga kan bildas utan att det finns sol och dager." - "Källan grumlad en sekund, var åter lika lugn och klar." - "Tös, var lika glad och sorgfri som förr, hoppas på det goda framgång!"

En tysk professor Müller, ägare till Stensjöholm i Sunnerbo, har telefonerat och bitt Ernst komma dit för samtal. Müller är framstående vetenskapsman inom jordbruk och behöver en förvaltare. Ernst har även hört att en överste Berg på Rödjenäs söker en förvaltare. Men så, när nöden är som störst etc., i slutet av juli far Ernst till Marieberg att samråda med moster Sally och Thyra. Hos gamla mormor-farmor Ulla Mörner på Wallsnäs är arrendatorerna beredda att lämna den 14 mars 1893. Föräldrarna på Thorsvi och moster Sally lovar att gå i borgen för Ernst och av Thyras kapital släpps till erforderliga konstanter till inventarier och ett litet förlagskapital, förslagsvis 9.000 kronor. Från Marieberg far Ernst till Wallsnäs, besöker gården, talar med Mormor och arrendatorerna. Mormor vill ha 1.000 kronor om året för arrendet, och så blir det avträde till de avgående arrendatorerna. Arbetslönerna är höga och onera stora i orten, men Ernst anser att arrendet bör kunna ge skäligt överskott. Äter på Jäthsberg drömmer han om Thyra, om hennes goda, uppoffrande, tröstande "qvinnoegenskaper". "När skall vårt bröllop stå? Härlig dag när den kommer. I augusti,

hvarför ej den 21^{sta} i ungfogeltiden? Så litet stök som möjligt och sansat, bara de närmaste släktingarna och så resa vi så fort som möjligt till vårt bo." Syster Eva har lovat att hushålla för Ernst på Wallsnäs före giftermålet.

I augusti har Adolfs på Drettinge flyttat på "sommarnöje" till Ramnäsa. Ernst far dit, träffar även broder Torsten och syster Eva där och är med på ett gille för folket. Thyra får ett brev från Ramnäsa, skrivet av Ernst vid hans egen chiffonier. Han njuter av att förnya bekantskapen med de kära, välkända markerna. Efter middagen för folket tågade alla under musik till logen, där det dansades livligt. Även danslekar förekom, "Gustafs skål", "Hopp, Mor Annika" m.m. Ernst fann i skogen ett stånd med vit ljung. Av alla vilda blommor hälsar han mest av den vita ljungen - "Hvad säger Du om en brudbukett med hvit ljung uti?" - "Oh, Du min rara lilla vän, väl-signad den dag, då jag får kalla Dig min Hustru!"

På Jäthsberg utvecklas, enligt Ernst, stort slöseri i middagsbjudningar, de allra finaste delikatesser serveras och 4 ä 5 sorters vin därtill. "Så få vi ej hushålla! Gårdens produkter skall vara det förnämsta på vårt bord. Och vi skola sätta en ära i att de bli af bästa kvalitet."

Thyra är ofta på Gotthardsberg hos syster Elisabeth, Carl-Otto och deras lilla Isa. Enligt Thyra förekom stort kyssande, minst tre styck efter varje måltid. Ernst tycker att man kan ransonera - det räcker med en slängkyss till tack för maten!

Stackars Ernst, han har det inte lätt med sitt styva lynne! Han skriver att han är så sorgmodelig och förargad på sig själv, som ej kan hålla sin tunga i styr. Vid middagsbordet kom August och han i dispyt angående präster i allmänhet och de i Växjö stift i synnerhet. Då August angrep församlingens komminister, kom Ernsts blod i svallning och han svarade i en ton, som ej var lämplig, varken för en "tjänare eller gäst". Morgonen därpå blev det canossavandring till August.

Ernst tycker att Thyrassyster Gertrud är litet excentrisk och oklar i sina framtidsplaner. Han hoppas att det inte skall gå för henne, som för Ernst, då han skulle bli blåbandist - att börja med något, som det sedan ej blir allvar av.

Det är höst och Ernst njuter dock mest och bäst då han får hundarna i skogen och skott och hundskall och jägarhorn ger eko i markerna. Den musiken gives ej på Jäthsberg.

"Jaså, Du menar att vi skulle gifta oss en månad förr än hvad vi tänkt. Jag kan ej svara annat än ett glatt Ja! När det än blir, så emotser jag den dagen med längtan."

I mitten av december beräknar Ernst att lämna Jäthsberg, besöka Mormor, som nu flyttat från Wallsnäs till Linköping, och så - få sluta Thyra i sin famn!

Ernst skriver inför avskedet från August: "Vi äro goda vänner nu, min hushonde och jag, och min tro har ej kommit på skam, att oförskräckt säga sin mening rent ut ger i längden större aktning än att böja sig för nycker, hvilket blott ger sympati för momentet."

Den 11/12. Syster Anna på Drettinge, som den 8 december, gav livet åt en liten dotter, avled ett par dagar senare, lämnande make och sju små barn. "Vår kära Syster finnes ej mer i detta lifvet. Gud vare hennes själ nådig och må vi alla så lifva att vi en gång ha hopp om att få nåd vid vår sista uppgörelse." Ernst stannar en tid på Drettinge.

Julen 1892 och nyår 1893 tillbringar Ernst på Marieberg, han besöker Österby - farbror Olof och han är en tid hemma på Thorsvi. Tankar och planer kring Wallsnäs taga allt fastare form. På Thorsvi råder fliten - Mamma Elise, Ingrid och Eva hjälper till med Ernsts utrustning - bl.a. stickar de pig-täcken.

Den 26/2 får Thyra det första brevet från Wallsnäs. Smålandsmöblerna hade anlämt ordentligt, blott pipphyllan hade fått en skavank. Från Småland kommer Ernst att köpa hästar, en del kor och oxar. Priserna där är helt moderata mot de i Östergötland. Den 2 mars har arrendatorerna auktion på Wallsnäs. Ernst meddelar Thyra i brev, skrivet på kvällen samma dag: "Det känns helt eget att gå omkring bland vagnar, kälkar, harfvar och hvarjehanda redskap som äro mina egna. 7 styck kor, som stå i ladugården, äro våra. Vill Du höra hvilka summor jag denna dag offrat af Dina medel? Handredskap: yxor, snickarredskap, smidesd:o, gafflar, grepar, spadar, släggor, oxok, räfsor m.m.,

tillsammans 70 kronor. Yttre inventarier: vagnar, kulkar, släddar, tröskverk, plogar, roddbåt, en snygg fjädersvagn, som duger både till att åka rätt snyggt i och att lassa säd på: 700 kronor. Korna i medeltal 125 kronor. I morgon får jag se vad jag kan bli vid." - "Auktionen är nu avslutad. Jag har ropat in en del husgeråd, ss. madrasser åt pigor och drängar, sängar åt dem, några stolar och bord, en del ladugårds- och stallinventarier samt 1 par grofva, präktiga oxar, 450 kronor, 9 st. får med lamm, omkring 15 kronor per tacka med lamm, 6 st. utmärkt vackra gamla tenntallrikar får jag ej glömma! 725 kronor gick inropen på idag, allt går nu på omkring 2.400 kronor. Honoratiores har varit här idag - löjtnant Kindstrand, pastorn, patroner från Alviken, Gersvik m.fl. Alla har varit vänliga och uppmärksamma mot mig. Rättaren här har jag stätt för året, ett par flickor ha anmält sitt intresse att få plats här."

Ernst far ned till Småland och utökar djurbesättningen fördelaktigt. 2 hästar, varav ett dräktigt sto, 350 och 325 kronor, 3 par oxar, unga, vackra, grova, medelpris 350 kronor, 11 st. kor, ställda på kalvning april-juni, medelpris 92 kronor. Syster Eva sköter hushållet åt Ernst och två drängar och två pigor. Hela dagarna är Ernst ute med arbetsstyrkan och i ladugården pysslar han om krittarna. 50 l. mjölk & 7 öre går till mejeriet, men kalvningar kommer. Pappa Carl på Thorsvi har lovat gå i borgen för Ernst, men varnar för banklån: "det är värre än att ha kroppen full av lus". Ernst vill akta sig för den ohyran och tack vare att "Mamma Sally kärleksfullt styrt för honom", hoppas han att långvariga banklån skall bli överflödiga.

På första lysningsdagen, den 11 juni, är Ernst på Marieberg. Breven från Ömse håll är fyllda av jordiska omsorger, Ernst berättar om det lilla stofölet, om lammen, om sädd och ans och renoveringar inom hus och Thyra om gardinen, mattor, möbler, lysningspresenter m.m. och båda om längtan och kärlek.

Till sin brud beställer Ernst en brudbukett av den gode vännen Rudolf Abelin. Vit ljung torde ej ha blommat då! Vigsels i Björkviks kyrka fredagen den 7 juli 1893 kl. 3. Tärnor och marskalkar var fröken Ulla Mörner - friherre Yngve Herme-

lin, fröken Ingrid Hermelin - greve Robert Mörner, fröken Eva Hermelin - friherre Bo Leijonhufvud, fröken Eva Leijonhufvud - friherre Max Hermelin, fröken Hedda Leijonhufvud - kandidaten Tore Almén, fröken Brita Hermelin - friherre Knut Leijonhufvud. Efter vigseln, när brudparet kom ut från kyrkan, tog en vindpust tag i slöjan och den lyftes upp ett tag. När Thyra en tid senare drabbades av nervfeber, förvånade det ej alls gumman Nyholm (Huldas mor). Hon visste att något skulle hända!

Vid bröllopsmiddagen höll Thyras morbror Tore Fries ett tal, varur Mamma Thyra gärna återgav: "Jag är glad, Du är glad" o.s.v. till "Ja, dagen är glad". Då han vidare önskade "att solen alltid måtte stråla från en molnfri himmel, som idag", då opponerade sig Ernst viskande: "Det skulle allt bli bra en förmåga!"

Som minnestecknare ber jag att få ge några personliga reflektioner. Jag har följt ett människobarn på vägen fram till den dag då han nått sina drömmars mål, att få vandra hand i hand med Thyra. Ur gulnade brev har han tyckts mig så levande. Jag har fått följa honom från barn- och ungdomsåren till hans dagliga arbete på Jäthsberg. Jag har njutit av hans skildringar av kultur och natur, vändats med honom, när han ej lyckats tukta sitt lynnes tvära kast, och känt en innerlig glädje när breven till Thyra är varma, kärleksfulla och fyllda av lovsång till Skaparen och den jordiska kärleken. I Ernsts brev ges en spegelbild av Thyras, de kommer som ljusglimtar, som balsam. Hon är trygg och lugn, klok och förhoppningsfull. Vad de unga två ej visste den 7 juli 1893, vet jag nu, att deras livsvandring kom att vara i 62 år.

Ett nytt kapitel i Ernsts liv tar vid. Det första är omfattande men väsentligt - tankar och åsikter däri tycks ha blivit bärande genom livet. Försättningen kan blott ge en och annan glimt ur ett rikt, otroligt verksamt liv.

Wallenäs 1893-1907. Augusti 1893: "Ernst har mycket bestyr med att få in vår goda skörd. Nu fiska vi kräftor och till hushållet har jag fått 2 orrar, 1 tjäder, 1 gröngöling." - "Vi ha ett så rart litet hem och äro så lyckliga, så lyckliga.

Vi ha haft skördekälas och husförhörsmiddag för folket. Alla tyckte att vi fått det så "grant", t.o.m. "grannare" än på gamla grevinnans tid. I december 1894 reser Ernst till Marieberg, där Mamma Sallys sköna hem är en rykande ruinhög.

Ernst blir mer och mer anlitad av svärmor, när det gäller Mariebergs skötsel. När Ernst far på djurmarknad till Vimmerby köper han oxar såväl till Wallsnäs som Marieberg.

Ernst njuter av att få vara sin egen och all på Jäthsborg förkvävd jaktlust tar ut sin rätt. Ett exempel: den 12 december 1900 ringer Mamma Sally för att tala en stund med Thyra, som väntar en liten i julveckan. Hon får då av jungfrun det förvånande svaret: "Jo, tack, här är allting bra. Baron är ute och jagar och friherrinnan har fått en pojke." Syster Eva Hermelin kommer den 13 december till Wallsnäs och stannar där en månad för att hjälpa Thyra.

Farmor Elise beundrar de små ihärdiga pojkarna, Elias (f. 1895), Olof (f. 1898), som orkar följa sin Pappa på jakt. I december 1902, när Olof var 4 år, var han med på jakt en dag. När han kom hem dukade han upp sådana historier för jungfrurna: "Jag sköt allt ett litet hagel, jag med."

År 1896 köper Ernst och Thyra Wallsnäs av Ulla Mörner för 42.000 kronor. På våren 1897 avled Mormor i Linköping.

Mamma Sally "glädder sig julen 1901 åt Edert hem och dess stora skatt af kärlek och trofasthet. Jag tycker mig lefva med Eder. Elias, den käre gossen, med sina pålitliga djupa ögon, Olof med sina skälmiska kisande, och så lille Svens, som jag ej kan föreställa mig på annat sätt än vända mot granen."

Thyra är i Köpenhamn på läkarbehandling i februari-mars 1903. "Pojkarna äro så pigga, de samlas hos mig på qvällarna och äro så intresserade af berättelser och böcker." - "Idag skall de följa med uppåt hagarna, de äro ovanligt snälla, aldrig något kink eller gnäll." - "Elias säger, att det är tomt efter Mamma, Olof säger att det har han ej känt, och Sven springer till fönstret, när det blir tal om Mamma för att se om "toto" kommer. Olof håller i pennan och när han skall skicka kyssar till Mamma torkar han sig om munnen."

En ledartyp som Pappa Ernst kunde ej undgå att bli enga-

gerad i det allmännas tjänst. Redan på Jäthsberg togs hans förmåga i anspråk och i såväl Nykil som länet fortsatte det. I Nykil satt han på uppboresmöte och tog emot kommunalpenningar, han övervakade reparationer på fattigstugan Kånkebo, han ledde Nykils skytteförening, han far till Lagerlunda och reviderar Östergötlands skytteförbunds räkenskaper och han deltar i Beredningsbevollningens sammanträden.

Slarv med en brasa i pojkarnas rum kunde ha lett till en katastrof, men snabb upptäckt, assuransspruta och vattenhinkar begränsade elden till golvet. Elias grät och Olof blev uppiggad!

Drängar i maten behövde Mamma ej längre ha - statsystemet infördes, men lantbrukslever ingick i hushållet. Gösta Rappe har på band berättat hur han upplevde sin elevtid på Wallsnäs. En annan elev var Gustaf Wattring, "snäll och hygglig, men ofantligt okunnig".

I mars 1905 avlider Mamma Sally och Ernst gör täta resor till Marieberg. "Ernst har inte hunnit vara mycket i skogen utan flitigt knogat här hemma. En dag kom han dock hem med 3 st. stora tjädertuppar, 1 på vardera axeln och 1 på ryggen." Den nya svenska flaggan hissades 19 november 1905, på Mammans födelsedag, för första gången. "Vi kommer troligen att köpa Marieberg (december 1905) av mina syskon. Ernst mycket borta, hans broder Robert sköter gården rätt självständigt."

Under nykilstiden fick föräldrarna flera umgängesvänner. Med grannarna Ulla och Helmer Kindstrand på Duseborg fortsatte vänskapen även efter det att de flyttat till Bankestad i Tjust. Mörnerns på Sya, Lagerfelts på Lagerlunda, "mostrarna" Mammis och Ettan Gyllencreutz på Drettinge i Gammalkil, Löfmarcks på Berga, kyrkoherdefamiljen Hjelm, Jakobssons på Asby m.fl.

Då lillasyster Karin kommer till världen i september 1906 är Ernst hemma någon tid, men nästan hela sommaren och hösten har han varit på Marieberg och övervakat tillbyggnaden på det blivande hemmet.

En snöstormig dag i mars 1907 flyttar familjen till Marieberg (dock ej Elias som sedan 1905 går i skola i Linköping). Marieberg! - för Mamma var det som "att komma hem", men hur

kändes det för Pappa? Marieberg gav större resurser än Wallsnäs och jord och arrondering var god, men kände han sig instängd i det sörmländska kulturlandskapet, långt bort från typ "småländska skogsmarker"?

När Pappa Ernst rak, rask och spenslig, klädd i knäbyxor med puttees kring benen, gjorde sin dagliga rond över ägorna, var det inget som undgick hans vakna blick. I handen hade han sin käpp med tistelkniv i spetsen, med den stack han upp ett ogräs eller petade ner en papperslapp. Kring honom stod en doft av piptobak.

En skugga som då och då skymde vår ljusa himmel var Pappas ytterst känsliga, retliga lynne, då hans mage krånglade. Det gjorde den tyvärr ofta genom återkommande magkatarreer och magsår. Mamma hade en ängels tålmod och förståelse och vi barn lärde oss att taga hänsyn, inte bråka, inte höja rösten, inte vissla inomhus och att diplomatiskt avvakta det rätta ögonblicket för en anhållan. Pappa, liksom Mamma, var god pedagog. Mammans sätt var att detaljerat instruera, Pappas att ge ett uppdrag och om möjligt låta vederbörande klara upp det själv. Man kände sig otroligt duktig och uppmuntrad om man kunde få beröm av Pappa. För båda föräldrarna var arbetsglädje självklar och inget arbete föraktades.

Anställda i förtroendeställning som rättare, trädgårdsmästare, kusk, ladugårdsförman, skulle så vitt möjligt taga eget ansvar, om de visade sig ha den förmågan. På kvällen, när rättaren kom in, var det han som först fick komma med förslag om kommande arbeten och sedan var det Pappa som godkände eller ändrade. Pappa glädde sig när han kunde få berömma och han stimulerade på ett indirekt sätt den som var tveksam. Otaliga är de lantbrukselever som gått i Pappas skola, liksom hushållselever hos Mamma. Det hände att Pappa skrev två betyg, ett officiellt och ett privat, vari vederbörande fick goda råd angående fel och förtjänster.

Det var givande och stolta tillfällen för pojkarna, när Pappa tog dem med ut på upptäcktsfärder. De kunde t.ex. ta segelbåten och styra kosan mot Hallalandet och övernatta i det fria. I linnéansk anda fördelades uppgifterna: "Elias

står för geologien, Olof för faunan och Sven för botaniken. Själv tar jag hand om människorna (d.v.s. stenålderns)." När vi varit borta låg det oss att redogöra för intryck och upplevelser, det var inte någon utfrågning, som man kunde besvara med ja eller nej, utan vi fick själva föra ordet. Det var högtidsdagar då kusken Karlsson spände parhästar för vursten och den fylldes av folk och matsäck. Färden ställdes då till de kalkrika trakterna kring Näsnaren, Virå eller Viggaren. De färderna är oförglömliga. Man behöver blott säga Lathyrus silvestris till oss som var med. Det ger en minnesbild av Pappa som läromästaren i Floras rike. Lunden med sina gamla slätterungar var Pappa kär. Han brukade citera en bondmora som manande till andakt sade: "I skall vara tysta barn i lunden." Vi hade också en liten kär lund hemma - Saftön - fredad för ingrepp av människohand och betesdjur. Där fanns underbara lindar i de mest fantastiska former och hur många gånger travade vi ej dit för att leta efter blåsippor under hasselbuskarna. Var våren gynnsam, kunde de första sipporna, utökade med tussilago från diket, bilda "hej-runter-ikring" den 13 april på Pappas födelsedag.

Här följer några sporadiska händelser och intryck.

Några år då bröderna börjat i sina respektive skolor, var Karin och jag de enda hemmabarnen. Så här kunde en vinterkväll vara: Pappa har avslutat dagens skrivbordsgöromål, rättaren har varit inne och det har samrätts om följande dags arbete. Bnsan är tänd, fotogenlampa och pipa likaså. En knotig masurbit låter sig motsträvt formas av Pappas hand och kniv. Mamma och flickorna handarbetar - ombonad trygg hemkänslä. Aftonbön, så går en dag än från vår tid. Godnattkyss på pannan.

Till Stockholmsutställningen 1909 inbjöd Pappa sina anställda. I en första omgång tog han med sex karlar och Elias, då 13 år. Resan skedde per båt från Marieberg till Vrena, tåg till Oxelösund, båt till Nynäshamn, tåg till Stockholm. Logi på Frälsningsarméns härberge, 50 öre per bädd och natt. Utställningsområdet var Friesens park och man roade sig värre. Nästa omgång leddes av Elias ensam!

Ernst är i Nyköping för att höra föredrag om Söderman-

lands fornlämningar. Vi kan åka ångbåt (Munter) 2 gånger i veckan till Vrena. Thyra har varit i Linköping (1909) och hyrt våning till skolhushåll. Ernst och Sebastian Tamm har fyllt var sin älg på Åkerö (1910). Ernst är kry i sin mage och har t.o.m. lagt på hullet litet.

Mamma är i Linköping hos pojkarna, hon och pojkarna skall fara ut till Wallsnäs - tråkigt att Ernst ej är med - han har fältskjutningar på Marieberg (1910). Ernst är i Eskilstuna på en stor skyttetävling, han är sekreterare i föreningen. Ernst är borta på militärövningar. Han skall bli landstormsbefälhavare och går igenom kurs för det (1910). Ernst knogar värre. Det är mycket att göra vid Hofsta - litet efterblivet och vanskött på flera områden, reparationerna i stora huset har tagit sin början. Mammans syster Ulla hade efter skilsmässa från Sam Eyde i Norge flyttat hem till Sverige och av baron Fleming köpt Hofsta. "Ernst har köpt en ny landå och en ny bil åt Ulla. 20 arbetare är i gång på Hofsta i stora huset och ändå går det långsamt. Jag är så glad att han är så kry och vi ha det så innerligt gott tillsammans."

Lundby får ej heller försunnas (mars 1912). (Lundby, Hållsta, ägdes av en fru Normelli och Pappa övervakade gårdens skötsel.)

"Skulesta", den 7 januari 1912. Ernst, Ulla och jag tyckte att vi skulle återtaga gårdens gamla namn, Skulesta. Då Elias fick höra detta, blev han förtvivlad - han säger att alla kommer att tänka på "skolor" och finna namnet avskyvärt. "Vad tycker Du?"

På påsken 1911 gästade Gertrud Viotti med sina tre äldsta barn Marieberg. Pappas födelsedag firades då. Mamma och vår älskade barnfröken och även guvernant Elsa Lindhé, Taranta kallad, ville sysselsätta de nio barn som då fanns i hemmet. Taranta skrev en pjäs "För 3000 år sedan och nu", som hon övade in med oss. Den blev uppskattad. På sommaren 1911 hade Södermanland-Nerikes nation en hembygdskurs förlagd till Hagbyberga. En kväll gavs stor teaterföreställning i Sjödalens på Marieberg. Samma pjäs, regisserad av Elsa, spelades av ungdomar från socknen. Studentsånger på terrassen avslutade den

lyckade aftonen.

I oktober 1912 gästar Pappa, Mamma och Karin Thorsvi. Ernst tackar föräldrarna: "för sköna dagar i det gamla hemmet, i lilla kyrkan och för de, mer än vanligt, välförsedda jaktmarkerna". "Ernst skriver förslag till stadgar för en sörmländsk museiförening. På tisdag skall en styrelse behandla dessa, prins Wilhelm är ordförande." - Elias opereras för blindtarmen i Nyköping av doktor Bergenhem (december 1912). - "Ernst har farit upp till Stockholm. Vår granne på Åkerö, den blinde ingenjören Enderlein ligger obotligt sjuk (kräfta) och han har bett att Ernst skall sköta Åkerö och bli förmyndare för hans barn, när han går bort."

"Ernst sitter vid sitt skrivbord och skriver en "rävhistoria". 8 st. räveksinn hänga på väggen i farstun. Han reser upp till Stockholm och deltar i Bondetåget (6 februari 1914)."

Krigsutbrottet augusti 1914. Bataljonchef major Carl-Otto von Sydow (Morbror Carl-Otto) organiserade landstormsmännen. Pappa blev kompanichef för två plutoner, en förlagd vid Tuna kyrka och en vid Närkevarn (ca 1 mil emellan). Pappa hade sin ridhäst, Pascha, med sig för att kvickt kunna förflytta sig mellan plutonerna. Maten kokades i prästgårdens bykgryta och för att undvika eventuella klagomål åt Pappa den maten och klarade sin mage någorlunda. Enligt uppgift från Elias var mannarna obekanta med mausergevär m/96 och Pappa ordnade med skjutövningar. Följande samtal utspann sig mellan bataljonchef och kompanichef: "Vad gör Du? Förbrukar Du den ammunition vi skall ha om fienden kommer?" - "Vad skall vi ha den till, om inte mannarna kan skjuta?" Elias kom hem och hjälpte till med bokföring och magasinsutlämning på såväl Hofsta som Marieberg.

"Ernst har nu lämnat ifrån sig Lundby (1914) till en av sönerna och under den närmaste tiden kommer Otto (von Arnold, gift med Moster Ulla) att taga över Hofsta. Det blir ju något ledigare med blott Marieberg och Åkerö, men han får alltid mycket extra och sällan är han i lugn och ro hemma. I januari-februari 1915 kommer han att vara i Nyköping på en sexveckors befälskurs. Då det ej är längre bort kan han ju komma hem över

en söndag allt ibland. Det har varit en så ovanligt glad och trevlig stämning över hela helgen, mest beror det på att Ernst varit så ovanligt kry och vid ett glimrande humör."

Ett litet steg tillbaka i tiden (1911): "Vi vänta hit Gunni och Robert. Det är tal om att de skall köpa Wallsnäs av oss. Jag tycker det är vemodigt göra sig av med den käraste jordbit man äger. Förunderligt nog kan Marieberg aldrig bli mig så kärt som Wallsnäs och pojkarna säga detsamma. Ernst är dock icke fullt så kär i Wallsnäs, som jag, och därför ser han förstås också klarare vad som är bäst." - "Ernst har fasligt mycket att göra. Han är ordförande i taxeringsnämnden i både Björkvik och Bettna och här komma sonliga dagar en ström av deklaranter och postväskan är full av deklarationer. I morgon har Ernst kallat hit 10 st. som deklarerat "oppåt väggarna". - "Släktmötet (Hermelinska) blir troligen i maj (1911)." - "Ernst har nu ordnat upp sin stenyxesamling på en ny hylla - 300-400 st." Pappa blev mycket firad på sin 50-årsdag 1915. Syskonen å Gåse håll samlade. Uppvaktningar och gåvor i mängd. Särskilt glädde honom en officersvärja med inskription, som han fick av kamrater på befälskursen. Efter middagen "teaterföreställning" i trädgårdsbyggnaden. Fröken Lindhé hade skrivit "Tidens saga", som barnen spelade så bra. Gästerna skjutsades i draska till den av marschaller upplysta "teatern".

Marieberg den 29 januari 1916, brev till Thyra, som är i Östersund hos Sven, som illa bränt sina händer. "Det är gott att Du är hos honom, stackars vår gosse, det var ju mörka utsigter då han hade barnförlamningen, kanske går det bra nu äfven. Må Gud bevara honom! Kärt att höra hur Olof har omtanke och ömhet för sin bror, det är glädjande och rörande." - "Din afvelstupp har vuxit upp till ett missfoster både för höns och människor. Nälben är i kors och den kan ej utan stort besvär försörja sig. Anna har ej sagt ett ord derom, fast hon sett det - till råga på eländet tror jag att det är en höna - fast Anna säger att det är den som skall vara "afvelstupp". - "Våra förhoppningar vill skena iväg, men den nyktra verkligheten håller igen. Stackars vår gosse! - Otto (von Arnold) och jag ha varit ute i oxaffärer. Priserna äro mycket uppskrufvade,

1880-2000 kr. paret. Flickorna sitta här hos mig, färdiga att Roja, allt är frid och ro." - Pappa var bjuden på middag till landshövding Reuterskiölds. Alla var vänliga och deltagande, när de hörde om Sven. Landshövdingen hade tröstande sagt till Pappa: "Har han gått igenom barnförlamningen utan sviter och så klarar detta med, då är det nog meningen att det skall bli en karl, som Du får heder af!"

Brev från Pappa till Mamma, som är i Jämtland tillsammans med mig (Birgitta) i januari-februari 1920 för luftombyte. "Hä. njuta vi nu i fulla drag av att ljuset flödar över alla bräddar och det knusslas ej heller på den varan, då mätare ännu ej äro uppsatta." - "Kommunaldebetarna äro nu betalda, men återstår krigskonjunkturskatt på 1700 kr till i mars." (Februari 1920.)

Mamma är i Äppelviken hos Elias och Carin. Får brev från Pappa, som skriver att han är dålig, har lindrig magblödning och ligger. Elias ringer hem samma dag och får då veta att Pappa trots detta varit ute och jagat men kommit hem dålig och lög. Mamma skriver några rader och "ber och bannar". - En gång när Pappa opererats för magsår, var han strax efter hemkomsten från lasarettet bjuden på hjortjakt på Claestorp. Doktor Bergenhem sade med tvekan ja. Ett villkor var att Pappa satt på en sittkäpp. Sven hade order hålla ett öga på Pappa. Hjortarna kom, Sven, upptagen med att fotografera, vänder sig om och får se Pappa ålande sig fram för att komma i håll. Såret höll men hjorten sprang! Man skulle kunna ge ut ett separat häfte om jakt, där Pappa är huvudpersonen. Här finns jaktberättelser av Gösta Rappe, broder Olof och av Pappa själv. För ett jägarsinne är de intressanta och roande men för omfattande i denna skrift. (För intresserade gives kopior.)

Pappa har varit på Slöjdgämnadens sammanträde och där beslöts att bilda en länets hemslöjdsförening. Pappa utsågs till dess vice ordförande för att nästa år bli dess ordförande (1924). "Med klok hjälp av Dig kan nog slöjdundervisningen ryckas opp." - Brev till Pappa från Max Hermelin (1926) som tackar för brev med inneliggande minnesord över Farfar (Carl Hermelin) på Thorsvi. "Detta är rätta vägen att göra släktföreningens arkiv värde-

fullt. Alla böra bidraga med "minnen", medan tid är. Vi börja alla bli gamla och snart försvinna måhända möjligheterna därtill."

År 1933 utgavs "Björkvik, en sörmlandssocken". Boken anses vara en mönstergill bygdebefskrivning. Det var Robert Mörner som stod för författarskapet. Han bodde långa tider på Marieberg och Pappa och Mamma deltog aktivt i utformning och innehåll.

Tack vare sin goda arbets- och organisationsförmåga klarade Pappa med framgång sina skiftande intresseområden. Stod han i ledarställning, skötte han det föredömligt, och som medlem i en sammanslutning var han sällan passiv.

När vi flyttade till Marieberg, förde Pappa med sig skytteintresset från Östergötland. Han ordnade med skjutbana på Marieberg och skytteförening i Björkvik. Han blir sekreterare i Södermanlands skytteförbund och kassör i fältskytteföreningen. I Björkvik blev han ordförande i sockenstämman och senare kommunalfullmäktig i 18 år. Han bildade Björkviks hembygdsförening, den första i länet. Till stor del tack vare Pappas entusiasm fick hembygdsföreningen en egen stuga, belägen vid Valla vägskäl. Den invigdes 1934. Midsommardagen 1939 kunde hembygdsföreningen efter fyra års möda se sitt mål nått, en konservering av den gamla kyrkoruinen fullföljd och en ny klockstapel rest på platsen. Klockan som väger 425 kg har följande inskrift: "Medlemmar av Björkviks församling och av släktena Leijonhufvud, Hamilton och Mörner hava givit mig till Björkviks äldsta kyrkogård anno 1939, 70 år efter kyrkans brand 1869. Jag manar till vila, när veckan går ut, och vittnar om livet när vandring är slut." Mamma svarade för insamlingen till klockan.

Pappas kännedom om Björkvik var gedigen. Han sammanbragte en närmast fullständig samling av stenyxor från hela stenåldersbebyggelsen till bronsålderns olika perioder och vidare fynd från järnåldern fram till kristen tid. Större delen av Pappas cirka 400 nummer finns på läns museet i Nyköping och en del i Statens historiska museum. Pappa var riksantikvarieämbetets ombud och hade god kontakt med ämbetet. Doktor Arne,

känd arkeolog, och doktor Schnittger, gift med Hanna Rydh, gästade Marieberg. En dyrgrip, ensam i sitt slag, är "hjulet från Mellösa" från 200-300-talet, som tack vare Pappa kommit svensk forskning till godo.

Pappas kännedom om vad som fanns ovan jord i Björkvik var ej mindre. Flora, fauna, bebyggelse, människorna - allt var honom välbekant. Otaliga gånger samlade han Björkviksborna till hembygdsvandringar. Många är de artiklar Pappa skrivit i tidningar, tidskrifter och årsböcker om fornminnesvård, märkliga jordfynd, fornborgar, ortnamn, hednatidens tingsplatser, hembygdsarbete, sörmländsk lundvegetation, hemslöjd, jakt m.m. Han var en uppskattad talare. Han ansågs vara originell, lät sig ej påverkas, hade egna högst personliga uppfattningar, såg helheten och skeendet ofta i historiskt perspektiv. Hans inlägg i en diskussion, hans tal vid en familjemiddag, vid en större sammankomst, t.ex. en hembygdsfest, alltid gav de något att tänka på, att lyssna till. "Han har varit fostrare, idégivare och profet." (Carl von Sydow.) Från hela hans väsen utstrålade ett kraftfält, som hämtade sin must från en fullödigg människa och personlighet.

I detta sammanhang kan nämnas att Pappa var vice ordförande i Södermanlands hembygdsförbund, ledamot i föreningen Södermanlands länsmuseum, ordförande i Södermanlands hemslöjdsförening, ordförande i jordbrukspremieringsnämnden, ledamot i fruktodlarföreningen och fjäderfäavelsföreningen, sekreterare i Södermanlands läns jaktvårdsförening, ordförande och senare hedersledamot i Svenska Jaktvårdssekreterares klubb, ledamot i Jönäkers häradsallmänning och Södra Södermanlands vägnämnd samt hedersledamot av Södermanlands skytteförbund och Södermanlands fältskytteförening.

Under Pappas tid i slöjdnämnden blomstrade vävintresset. På Öfverby vid Stjärnhof gavs den ena sexveckorskursen efter den andra och Pappa och Mamma for, tycktes det, ständigt på vävkursavslutningar i bygderna. Pappa var mycket road av sina premieringsresor för mindre jordbruk. Jag citerar en hans medhjälpare på dessa färder inför 70-årsdagen 1935: "Då jag hade den stora förmånen att varje år få genomresa det fagra Sörm-

land med baron Hermelin --- måste jag "tjuvträna" fjorton dagar i förväg för att med något så när bibehållen självaktning kunna upptaga tävlan med nämndens ordförande i hindertagning. --- Ingen premieringsdag, hur lång och ansträngande den än varit, kunde förta baron Hermelin lusten att kila upp till bygdens gamla skans. Inget gammalt skåp kunde vara så smutsigt och vandrat, att han icke med varsam hand försökte få fram de gamla krusidullerna. Inget krälände kryp så ringa och motbjudande att icke forskarivern blev väckt."

Pappa var korresponderande ledamot i Kungl. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien och erhöll dess silvermedalj. Han var hedersledamot i Svenska fornminnesföreningen och när han som 85-årig (1950) deltog i dess utflykt till bl.a. Tullinge fornborg, bragte föreningens ordförande professor Birger Nerman en spontan hyllning till Pappa, som spänstigt ännat borgen. Enligt Nerman var Pappa den ende som utfört undersökningar på en sörmländsk fornborg. En anmärkning 1952: "Ernst blir visst alltid bra till den tid då fornminnesföreningen har sitt årsmöte."

Det är frestande citera andras uttalande, särskilt då de bekräfta den uppfattning och den känsla man själv har svårt att återge. Ivar Nilsson, redaktör och hembygdsvärdare i Trosa, 1940: "Vad kunna vi bättre möta i livet än i detta ords bästa mening - män med kunnighet, ideal och varma hjärtan och mod att bära ut sina ideer i en krass och hård tid. Jag har mött många sanna och varma hembygdsmän - men jag har aldrig mött någon, där tonfallet i hembygdsförkunnelsen röjt ett så varmt hjärta och varit så fritt från varje spår av egenintresse - fosterlandskärlekens höga visa - måtte Din röst, varm och manande, länge få höras bland oss."

Ingen må tro att Pappa glömde bort Moder jord för alla, kring den perifera områden. Han var bl.a. ordförande och senare hedersledamot i den livaktiga Södra Södermanlands lantbruksklubb, där modernäringens problem och även glädjeämnen diskuterades. Han efterträddes 1935 av Fredrik Sederholm på Ålberga. En annan intern förening var 1865 års män. Där var man väl mest glad, men jag vill minnas att medlemmarna visade idealitet

genom att stödja hjälpföreningar.

När baron Conrad Falkenberg på Lagmansö avled 1929, var f. landshövdingen Lennart Reuterskiöld förmyndare för hans omtyckta son Gabriel och Pappa blev ombedd åta sig tillsyn av Lagmansö.

Några små återblickar på Pappa Ernsts privata hemliv. Pappa ägnade mycket intresse åt att låta uppföra och inreda en liten ryggstuga på Marieberg på den plats där i vår barndom ett stort, fult vagnsstell stod. På våren 1938 var den färdig med kryddgård och möblering och målning pågick.

Då Pappa och Mamma samma år gästade Wallsnäs, petade Pappa med sin käpp till en i gång varande remskiva med följd att höger hands halva lillfinger slogs av. Omläggning på lasarettet i Linköping - Pappa körde bilen själv hem till Marieberg (13 mil).

April 1939: "Med mig är det ingen fara, jag ej blott luktar på jorden utan också smakar, om den bildar saltpeter. Hurså att få vara bonde och i frid och ro få glädjas åt jordens växtkraft och den grönskande åkern. Det är ej alla folk, som ha det som vi." Pappa hade varit dålig och skrev detta svar till syster Eva von Schantz. I maj 1939 skrev han följande till sin oroliga syster: "Jag är pigg och har en sjusjungande livslust. Påtar i jorden, äter och super, kör min bil, forskar i bygden och håller efter grävling och kråkor - många järn i elden - sådden slut, brodden står i brynet, sista på kyrkoruinen konserveras, klockstapel uppföres, tillbyggnad på en statbyggnad, brunn grävd i trädgården, vattenledning och hydrofor för arbetarbostäder. Fjölåret var gott och besparingarna nyttiggöres till gårdens bästa."

I brev till Thyra, som är på Wallby (1945): "Ja kära Mor, det är dagens rikedom att hafva sysselsättning!" Vid den tiden försiggick, ej utan knot från Pappas sida, den stora ombyggnaden av huvudbyggnaden på Marieberg: "Hela huset för tanken på en passad hare - det yttre är någorlunda i behåll, men inälvorna ligga utanför. Så småningom få vi väl stoppa in det bästa igen."

Det var en svår olycka, som 1940 drabbade gården och för-

Äldrarna, då ladugården med 50 nötkreatur, fyra hästar, gröda och inventarier brann. Föräldrarna bar olyckan på det för dem gemensamma sättet - utan högljudd klagan, stilla och ödmjukt.

Föräldrarna hade förmåga att sätta guldkant på tillvaron. Det allra renaste och finaste "guldet" finner vi i Mammas dagboksskildringar från deras "bröllopsresor". Tack vare Eva Johanssons (f. Hermelin) försorg kan vi nu alla få glädja oss åt dem.

Föräldrarnas utåtriktade önskan att få dela med sig av de glädjeämnen som livet gett dem lämnade ingen oberörd. Vilka stimulerande glädjefester bjöds det ej på vid silver-, guld- och diamantrörelse och på födelsedagar, främst de jämna den 13 april och den 19 november. Hur många goda tankar gick ej till föräldrarna i bön, i tal, i gåvor, i brev, i telegram, och det tycks mig som om alla var uppriktiga och välförtjänta.

När Pappa var ordförande i kommunalfullmäktige, var Gustaf Karlsson i Virå (s) vice ordförande. De hyste ömsesidig respekt för varandra och Karlsson hyllade den avgående 70-åriga ordföranden som samlat alla i "Björkvikspartiet". Då han även ville säga några personliga, hjärtliga ord, talade han till "Herr Baron, som sådan".

Ett telegram på 75-årsdagen från Otto von Sydow tycks mig ge ett fint koncentrat: "Naturens och hembygdens värdare - arbetaren och forskaren - idealisten och fosterlandsvännen - ungdomens ungdomlige vän och ledare - människan med det varma hjärtat och den fasta viljan - riddersmannen utan fruktan och tadel - bringar jag min hyllning."

"Herr Baron, som sådan", "människan med det varma hjärtat", ja, Pappa satte människovärdet högt. Den inre kvaliteten, ej den yttre, var avgörande. Han var generös i ord och gärning, utan tanke på att få något i gengäld eller för att glorifiera sig själv. Han var idealisten med fötterna på jorden. Han hörde ej till de klagande jordbrukarna. Vål kunde svåra väderleks- och skördeförhållanden irritera och oroa till magbesvär, men klaga gjorde han ej.

Han reagerade starkt över en insändares klagorop i Katrineholmskuriren 1943. Denne ansåg att "jordens trullar" höll

på att förintas och ruineras av demagogi och socialdemokrati. Vi är ett obehagligt hinder för de nutida maktägarna, då det gäller en finkamning av privata ägodelar." Pappa svarade bl.a.: "En gammal jordbrukare, som hela sitt liv känt idel tacksamhet för förmånen att få bruka svensk jord, måste reagera inför sådana klagorop. --- Även om tidsläget för närvarande ej är så gynnsamt, så få vi dock komma ihåg att få länder ha det så bra som förunnats oss. Vi få ta' den mindre goda dagen med den goda. --- Jorden ger sin brukare så många möjligheter, kan han ej utnyttja dem bärkraftigt så bör han ej ge andra skulden. "Kan Du ej spänna bågen, är han ej Din.""

Apropos "spänna bågen", kände vi aldrig något tryck från Pappa att vi skulle bli "något". Vi fostrades till självständighet och eget ansvarstagande. Brast det i den förmågan, stod föräldrarna beredda med råd och stöd. Klarade vi uppgifterna, uppmuntrades vi att gå vidare.

År lades till år och en ny generation växte upp. En ur den, Christina Winter, vid guldröllopet 1943: "Att komma till Marieberg, det innebär i våra tidigaste barndomsminnen: Farmors vänliga famn mötte redan i tamburen, på vintern en sprakande brasa, leksakslådan där allting fanns, på sommaren att känna sol och blomdoft och bärkalas. --- Om något gick på tok, fanns alltid Farmors tröstande famn. Det var Farmor som läste aftonbön med oss, stoppade om oss och kysste oss godnatt. --- När vi voro mycket små, tyckte vi att Farfar var lite granna farlig. Han bullrade med sin starka röst, luktade piprök och ville inte bli störd av ungar och hundar. Men ju äldre vi bli ju mera vän och kamrat bli vi med Farfar. --- Att få gå med Farfar i skog och mark eller att vara Farfars "öra" på en jakt är något av en upplevelse. Kärlek, intresse och förståelse i rikt mått ha Ni alltid visat oss barnbarn. --- Vördnad, respekt och varm kärlek - det känna vi för Eder."

Pappas forntidsintresse var levande och på äldre dagar kretsade hans tankar kring asatro och Vite Krist. Oden och Tor var för honom Fadern och Sonen, men var finner vi den Helige Ande? En gång när han såg rågen ryka, blev han lycklig. Lik den Helige Ande svävade Frö över fälten! (Enligt broder Sven.)

Föräldrarnas liv genomlystes av en innerlig gemenskap och kärlek. Det var som om inte ens dödens makt kunde bryta den. Sex veckor efter det att Pappa, med stor kraftansträngning, följt sin Käraste till gravens ro, färdades ännu ett sorgetåg från Marieberg till Björkviks kyrkoruin (den 29 juni 1955).

"På ren och vid dike, där fram Du drar, det viskar, ett grönt och blommande rike har mist sin Herre och Far."

Där i den gamla ruinen, som han själv ägnat så mycken kärlek, där Guds Himmel var taket, förrättades jordfästningen av kyrkoherde Erik Norrman. Griftetalet var hämtat ur Markusevangeliet 9:24 - "Jag tror, hjälp min otro". Talet blev en gripande framställning av människan Ernst Hermelin, sådan kyrkoherden lärt känna honom och hans personliga tro. Han erinrade även om klockans inskription, så som Pappa utformat den, "Jag manar till vila, när veckan går ut. Jag vittnar om liv, när vandring är slut."

När psalmsången steg mot himmelen, förenades den med tordönsbullen och ljungeldar - en hedersbevisning till hövdingen på Skulesta!